

Agata Domachowska

Albania: trzeci rząd premiera Ediego Ramy i nowe wyzwania

18 września miało miejsce zaprzysiężenie trzeciego rządu premiera Ediego Ramy. Jest to rząd kontynuacji, złożony przede wszystkim z osób, które już wcześniej sprawowały funkcje ministerialne. Priorytety rządu nie uległy znaczącej zmianie ani w obszarze wewnętrznym, ani międzynarodowym. Uzyskanie członkostwa w UE, wzmacnianie relacji z USA oraz rozwój gospodarczy i walka z pandemią COVID-19 wciąż stanowią najważniejsze kierunki dla premiera E. Ramy. Jednak kryzys energetyczny i pandemiczny będą negatywnie wpływać na działalność rządu, który za cel stawia sobie dokonanie znaczącej poprawy standardów życia Albańczyków.

W wyniku kwietniowych wyborów parlamentarnych (24 kwietnia) socjaliści (*Partia Socialiste e Shqipërisë*, PS) uzyskali 74 z 140 miejsc w obecnym parlamencie, co w konsekwencji umożliwiło im samodzielne rządy (zob. „Komentarze IEŚ”, nr 380). Z kolei największa partia opozycyjna, Partia Demokratyczna (*Partia Demokratike e Shqipërisë*, PD), obsadziła 59 mandatów, Socjalistyczny Ruch na rzecz Integracji (*Lëvizja Socialiste për Integrim*, LSI) – 4, a Partia Socjaldemokratyczna (*Partia Socialdemokrate e Shqipërisë*, PSD) – 3. Po raz pierwszy od ponad dwóch lat (od lutego 2019 r.) opozycja, bojkotująca wcześniej pracę parlamentu (na znak protestu wobec zawłaszczania państwa przez rząd E. Ramy), powróciła zatem do prac w parlamencie.

Trzeci rząd premiera E. Ramy. 16 września 2021 r. w czasie sesji parlamentu E. Rama przedstawił plany swojego nowego rządu na najbliższą kadencję. Podkreślił wówczas konieczność skoncentrowania działań na rozwoju gospodarki oraz walce z pandemią COVID-19. Za niezbędne uznał także dokończenie działań podjętych na rzecz ograniczenia skutków trzęsienia ziemi, które nawiedziło Albanie w 2019 r. Premier obiecał również skierowanie pomocy finansowej do takich sektorów gospodarki, jak: rolnictwo, turystyka, inwestycje w budowę autostrad i lotnisk, energetyka (szczególnie elektrownie wodne). E. Rama zapowiedział też, że będzie dążyć do tego, aby albańska gospodarka rozwijała się w tempie średnio 4,5% rocznie, a także za niezbędną uznał redukcję długu publicznego do 60% (obecnie wynosi on ok. 80%). Premier zapowiedział również wzrost wynagrodzeń, przede wszystkim zwiększenie średniej pensji miesięcznej o 25% w ciągu najbliższych czterech lat. W kwestii wzrostu wynagrodzeń w poszczególnych grupach zawodowych premier obiecał, iż wynagrodzenie lekarzy, pielęgniarek i nauczycieli wzrośnie o 40%, a pracowników administracji publicznej o 30%. E. Rama wskazał także na potrzebę zintensyfikowania działań na rzecz ochrony środowiska i zapowiedział, że symbolicznie dzień 1 czerwca 2022 r. będzie dniem „wyzwolenia” Albanii z plastikowych toreb. Ponadto niezbędna będzie kontynuacja wysiłków rządu na rzecz reformy sądownictwa i przeciwdziałania korupcji¹.

W kwestiach międzynarodowych premier E. Rama ponownie podkreślił konieczność wzmocnienia relacji ze Stanami Zjednoczonymi oraz z Unią Europejską. Uzyskanie członkostwa w UE pozostaje wciąż priorytetem obecnego rządu, ale – jak nieustannie stara się podkreślać premier – proces integracyjny musi zdecydowanie przyspieszyć. Jednocześnie Albania będzie kontynuować swoją politykę na rzecz uznania Kosowa przez społeczność międzynarodową. Okazją ku temu będzie nadchodząca kadencja Albanii w Radzie Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych w latach 2022-2023. Po raz pierwszy w historii Albania będzie pełnić rolę niestałego członka Rady. Warto przypomnieć, że w 2020 r. Albania pełniła przewodnictwo w Organizacji

¹ Warto dodać, że 20 października 2021 r. obecny minister sprawiedliwości Ulsi Manja ogłosił powołanie specjalnego departamentu do walki z korupcją. Ma on objąć swoją działalnością również inne agencje rządowe zajmujące się walką z korupcją. Departament ma składać się z 70 ekspertów z tej właśnie dziedziny.

Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Odnosząc się do kwestii regionalnych, premier E. Rama podkreślił także swoje zaangażowanie na rzecz współpracy w ramach inicjatywy „Otwarte Bałkany”, gdzie Albania współpracuje z Serbią i Macedonią Północną (zob. [„Komentarze IES”, nr 430](#)).

W dniu 17 września 2021 r. za udzieleniem wotum zaufania trzeciemu z kolei rządowi premiera Ediego Ramy zagłosowało 77 parlamentarzystów, 53 było przeciw, a 1 osoba wstrzymała się od głosu.

Nowy rząd Albanii należy uznać za rząd kontynuacji, ponieważ na czele wielu ministerstw stanęły osoby, które już w poprzednich gabinetach premiera E. Ramy sprawowały funkcje ministerialne, jak np. Arben Ahmetaj – obecnie wicepremier i minister ds. programu odbudowy i reform, Bledar Çuçi – minister spraw wewnętrznych, Olta Xhaçka – minister ds. Europy oraz spraw zagranicznych, Ogerta Manastirliu – minister zdrowia i opieki społecznej, Niko Peleshi – minister obrony, Mirela Kumbaro – minister środowiska i turystyki, Milva Economi – minister ds. standardu usług, Belina Balluku – minister infrastruktury i energii, Evis Kushi – minister edukacji, młodzieży i sportu, Elva Margariti – minister kultury. Należy jednocześnie zaznaczyć, że obecny rząd posiada największą reprezentację kobiet w historii tego kraju. Spośród 17 członków obecnego rządu aż 12 to właśnie kobiety.

Wprowadzenie stanu wyjątkowego. Mając na uwadze spodziewane braki w dostawach energii (ze względu przede wszystkim na rosnące ceny na rynkach światowych), 8 października 2021 r. premier Rama ogłosił wprowadzenie w kraju stanu wyjątkowego. Ma on trwać sześć miesięcy, aż do 15 kwietnia 2022 r.² Decyzja ta ma zagwarantować rządowi większą swobodę w zakresie wydatków publicznych. Premier stwierdził, że okres zimowy będzie niezwykle trudny dla Albańczyków, i zapowiedział, że rząd zamierza pomóc osobom najbardziej narażonym na kryzys (zarówno poszczególnym gospodarstwom domowym, jak i małym przedsiębiorstwom) m.in. poprzez wypłatę 200 mln euro państwowemu przedsiębiorstwu energetycznemu w ciągu dwóch lat, co ma przede wszystkim zapobiec podwyżkom cen energii w kraju i zagwarantować stabilne dostawy prądu.

Warto podkreślić, że Albania prawie w całości uzależniona jest od energii elektrycznej z elektrowni wodnych, więc w czasie suszy rząd albański zmuszony jest importować energię po wyższych cenach. Co więcej, opozycja krytykuje rząd za sprzedawanie energii po niskich cenach. Jednak – jak stara się tłumaczyć premier – jest to konieczne, ponieważ kraj nie jest w stanie wytworzonej energii magazynować. Antidotum na tę sytuację ma być elektrownia wodna Skavica, której budowa powinna się zakończyć jeszcze przed upływem trzeciej kadencji premiera E. Ramy.

Warto również dodać, że wobec rosnących cen żywności oraz energii coraz więcej Albańczyków uczestniczy w różnego rodzaju protestach, domagając się od rządu przede wszystkim obniżenia podatków na energię elektryczną oraz ropę. Protesty te popierane są przez opozycyjną Partię Demokratyczną.

Wnioski. Nowy, trzeci z kolei rząd premiera Ediego Ramy należy oceniać jako rząd kontynuacji. Zaprezentowany przez niego program na kolejne cztery lata składa się w większości ze złożonych już wcześniej obietnic i planów, które mają ostatecznie zostać zrealizowane do kolejnych wyborów (2025 r.). Już w czasie niedawnej kampanii wyborczej premier niejednokrotnie podkreślał, że musi odnieść kolejne, trzecie, zwycięstwo, aby mógł ostatecznie spełnić wszystkie wcześniej złożone wyborcom obietnice. Nie udało się ich bowiem zrealizować – jak twierdzi obecny szef albańskiego rządu – ze względu na nieprzewidywane okoliczności, tj. trzęsienie ziemi oraz pandemię COVID-19.

Cele rządu, czyli skupienie się przede wszystkim na kwestiach gospodarczych, poprawa standardu życia Albańczyków oraz walka ze skutkami pandemii, stanowią wprost odpowiedź na oczekiwania społeczne. To właśnie na stan albańskiej gospodarki, korupcję oraz emigrację zwracają szczególną uwagę Albańczycy, definiujący najważniejsze wyzwania, którymi powinien jak najszybciej zająć się rząd. Można jednak

² To już trzeci stan wyjątkowy wprowadzony w Albanii na przestrzeni ostatnich trzech lat. Pierwszy został ogłoszony po trzęsieniu ziemi w 2019 r., a kolejny rok później – podczas pandemii COVID-19.

przypuszczać, że kryzys energetyczny, który jeszcze potrwa, oraz pandemia COVID-19 będą wciąż skutecznie hamować wysiłki rządu, przede wszystkim w obszarze zapowiadanych reform społeczno-gospodarczych.

Jednocześnie wszelkie niepowodzenia w polityce wewnętrznej mogą być usprawiedliwiane przez rząd sytuacją zewnętrzną. W ostatnim czasie premier E. Rama szczególnie ostro ocenia działania Unii Europejskiej, w tym głównie niemożność rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych zarówno przez Albanie, jak i Macedonię Północną – ze względu na bułgarskie weto. Należy zatem zakładać, że opóźnianie podjęcia decyzji o organizacji pierwszej konferencji międzyrządowej (czyli *de facto* rozpoczęcia negocjacji) będzie nie tylko stanowiło „wy tłumaczenie” dla wszelkich błędów lub zaniechań obecnego rządu, ale także negatywnie wpłynie na nastroje społeczne samych Albańczyków, którzy podobnie jak pozostali mieszkańcy państw Bałkanów Zachodnich, są rozgoryczeni obecną sytuacją i powoli tracą wiarę w to, że kiedykolwiek uda im się przystąpić do UE.